

XXXIII. SEDNICA
ZAKONODAVNOG ODBORA
NARODNE SKUPŠTINE
 KRALJEVINE
 SRBA, HRVATA I SLOVENACA

držana 21. decembra 1921. g. u Beogradu.

Predsedavao Predsednik **Miša Trifunović.**

Sekretar dr. **Pavle Čubrović.**

(Početak u 16 i 3/4 časa.)

Predsednik Miša Trifunović: Otvaram 33. redovnu sednicu Zakonodavnog Odbora. Molim da čujete Zapisnik prošle sednice.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** čita zapisnik 32. redovnog sastanka

Predsednik Miša Trifunović: Ima li primedaba na protokol, gospodo? (Nema.) Objavljujem, da je protokol primljen.

Čast mi je izvestiti Odbor, da su prispeli odboru izveštaji:

I. sekcije o uredbama, Ministarstva Trgovine i Industrije, pod Br. 29—34;

Izveštaj II. sekcije: o uredbama Ministarstva Unutrašnjih Dela o proširenju zakona o izboru opštinskih zastupnika u Sloveniji na Dalmaciju i Bosnu i o uredbi Ministarstva Unutrašnjih Dela za Dalmaciju;

IV. sekcija podnela je izveštaje: 1. o uredbi Ministarstva Pravde za Srbiju i celu Kraljevinu, 2. o uredbi Ministarstva Pravde, Odeljenja za Hrvatsku, Slavoniju i Slovenačku i 3. o uredbi Ministarstva Vojnog i Mornarice;

V. sekcija podnela je izveštaj o uredbama Ministarstva Šuma i Ruda pod Br. 8—9 Spiska i o Uredbi Ministarstva za Agrarnu Reformu.

Prelazimo na dnevni red. Ja bih zamolio za Vaše dopuštenje za ovu izmenu. Na pretrahu je izveštaj I. sekcije: uredba o porezi na ratne dobitke, uredba o porezi na zemljišta i uredba o porezi na promet. Shodno našem razgovoru prošloga puta, da krupne stvari gde se angažuju veliki krediti ostavimo, dok se ne obrazuje nova Vlada, ja bih molio, ako pristajete, da skinemo ovu I. tačku s dnevnoga reda, a da radimo samo sitnije stvari, dok ne bude obrazovana nova vlada. Moj je predlog dakle da se skinu važnije stvari s dnevnoga reda, a da se rešavaju samo sitne stvari, gde se ne angažuju porezi ili nameti i da se to ostavi dok ne dodju odgovorni Ministri.

Dr. Janko Šimrak: Mi smo do sada, g. Predsedniče, protivno Vašem mišljenju postupali i zašto da odstupimo od toga načina rada u zadnje dane,

Predsednik Miša Trifunović: O toj stvari prošle sednice neprestano je debatovano od strane gospode poslanika i zato ja to činim. Dobro, ja ću staviti na glasanje pa Vi rešite. Ko je za to, da se skinu ove prve važnije dve tačke s dnevnoga reda neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da su prve dve tačke skinute sa dnevnoga reda.

Prelazimo na 3. tačku. Pretres izveštaja I. sekcije o upravi fondova. (Glasovi: Pa i to je velika važna stvar!) Ima primedaba da se skine sa dnevnoga

reda i zakon o upravi fondova. Ima reč g. Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo, izgleda malo smešno, kad smo već utvrdili jedan dnevni red, da ga posle opet menjamo. Nije izmenjena situacija u našoj zemlji od pre dva dana, kad smo dnevni red utvrdili, pa da ima razloga da dnevni red menjamo. Vlada je bila u ostaveci i ranije i mi smo stali na stanovište i bez obzira na to, što je Vlada u ostaveci, da treba da radimo i da možemo najvažnija pitanja da rešavamo u Zakonodavnom Odboru. Na ovaj način ako menjamo dnevni red, mi skidamo sa dnevnoga reda najvažnija pitanja, da ostanu rešena na onako kako ih je Vlada rešila bez sudelovanja Narodne Skupštine, pa makar i preko njenog Zakonodavnog Odbora. Ja sam protivan da se menja dnevni red i molim, da se predje na dnevni kako smo ga ranije utvrdili.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Ljuba Jovanović.

Ljuba Jovanović: Za onu prvu tačku, već smo svršili i možemo govoriti samo o daljim tačkama. Čime se najbolje možemo odužiti narodu, nego da radimo one poslove oko kojih se ne sporimo i ja mislim, da predjemo na rešavanje izveštaja o uredbama, gde nema političkih pitanja i koje možemo uraditi. Oni, koji su predložili, da se one uredbe stave na dnevni red, nadali su se, da ćemo ove sednice imati vladu. Te se nade, kao i mnoge druge ljudske nade, nisu obistinile i onda tu nema ničega smešnog.

Predsednik Miša Trifunović: Ja moram odgovoriti g. Laziću, t. j. moram ponoviti ono, što sam prošli put već kazao o tome. Kad sam zakazao sednicu — to je bilo, mislim, u subotu — za utorak, onda je ovde bilo negodovanja od strane izvesne gospode poslanika zašto se čini to odlaganje. Ja sam prošle sednice objasnio g. Laziću, da sam to učinio za to, da bismo sačekali obrazovanje nove vlade, da možemo raditi. Jedino s toga razloga bio je onaj interval u našim sednicama. Ima, gospodo, jedan veliki broj poslanika u Zakonodavnom Odboru, koji dele mišljenje, da ni Skupština, ni Zakonodavni Odbor ne treba da rade, dok se ne obrazuje odgovorna vlada. Radi toga ja sam tako postupao. I sada, kao što vidite, toga mišljenja neprestano ima i ja sam onda našao, da je najbolje da vam predložim jednu sredinu, kao što reče g. Ljuba Jovanović, da otaljavamo ove sitne stvari, gde nema nikakva spora medju nama, a da one krupnije stvari odložimo do obrazovanja nove vlade.

Pavle Angjelić: Gospodo, ovim nameštanjem dnevnog reda, kako se kad kome prohte koje sednice, mi idemo na to, da smo ipak sada odložili rešenje o privremenom zakonu o razrezu poreze u Srbiji i Crnoj Gori, po kome se razrezu nameće svima zemljoradnicima u Srbiji i Crnoj Gori trodupli porez. Ja konstatujem taj fakat, a ovde je g. Ministar Finansija i ja bih želeo, da čujem od njega, bez obzira na to da li će on ostati Ministar ili ne, ko povlači

ovaj zakon i sprečava da se on danas ne roši i zašto se on odlaže u nedogled, usled čega će sadanja uredba ostati zakon, te će se zemljoradnički svet u Srbiji i Crnoj Gori opteretiti tri puta većom porezom. Takav rad i postupak sasvim je pogrešan. Ako već ima ministra da odgovara za ma koji drugi zakonski predlog, onda mora biti i ministra, koji će odgovarati i za ove zakonske predloge. Ako nema ministra, koji će odgovarati za ove zakonske predloge, onda ga nema ni za ma koji drugi zakonski predlog. Ili ćemo da radimo, ili nećemo da radimo. Ovako se želi da mi radimo samo ono što se nekome dopada, a ono što se ne dopada da odlažemo i na taj način da izlažemo zemljoradnički svet u Srbiji i Crnoj Gori plaćanju troduple poraze. Ja sam protivan ovome menjanju dnevnog reda i molim, da se rešava redom, pa ako se može postići saglasnost — dobro, a ako se ne može postići saglasnost, onda da se odlože sednice, dok se vlada ne obrazuje. Ja, dakle, molim da se držimo dnevnog reda onako kako je ustanovljen i da se utvrđeni dnevni red ne menja svakoga časa.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Ja ne tražim, da se skinu i jedna uredba, koja se tiče Ministarstva Finansija. Ja to ostavljam Zakonodavnom Odboru da reši. Ako Zakonodavni odbor smatra, da ne može o tim uredbama da donese nikakvu odluku dok nema vlade, ja nemam ništa protiv toga, da se one, skinu s dnevnog reda; a ako Zakonodavni Odbor želi, da diskutuje o njima, ja sam na raspoloženju Zakonodavnom Odboru.

Vojislav Lazić: Ja sam hteo samo ovo da napomenem, da gospoda, koja predlažu, da se skinu s dnevnog reda prva i druga tačka, koje govore o uredbama o porazivanju, izjavljuju, da su te uredbе toliko važne, da ih zbog te njihove važnosti treba skinuti s dnevnog reda; dok, međutim, traže da se rešava o Upravi Fondova, tvrdeći da to nije važna stvar i da se o tome može rešavati i bez vlade. Međutim, gospodo, ja nalazim, da je i zakon o Upravi Fondova jedan vrlo važan zakon, jer je Uprava Fondova jedna vrlo važna ustanova, o čijem uređenju treba dobro da promislimo. Sve je od važnosti što imamo ovde da rešavamo. Ničega nema što nije važno, jer sve zadire u interese narodne. Mi ne možemo reći: ovo je važnije od onoga; ali, što je najvažnije, to je, da treba da rešavamo po utvrđenom dnevnom redu, te da se vidi da li će uredba o porazivanju troduplim porezom ostati i dalje zakon, ili će otpasti, pa ako će otpasti, onda da se utvrdi odlukom Zakonodavnog Odbora da je ona otpala, a ne da ostavimo da prodje rok, pa da ona ostane i dalje u važnosti kao zakon, ovakva kakva je sada. Iz ovih razloga tražim, da se predje na poimenično glasanje.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodine Laziću, za prvu tačku je već svršeno, možemo o drugoj tački sad govoriti dalje. (**Vojislav Lazić**: Gospodine Predsedniče, mi govorimo o dnevnom redu i hoćemo da se reši, da se dnevni red ne menja. — **Dr. M. Ninčić**: Gospodine Predsedniče, učutite, molim Vas, gospodina poslanika Lazića, on već govori po treći put, hoću i ja da govorim jedanput.) Reč ima gosp. Momčilo Ninčić.

Dr. Momčilo Ninčić: Nemojte da pravimo pitanje gde pitanja nema. Nikome od nas nije svejedno šta će se ovde rešavati i što neće, ali je u prirodi same stvari, da izvesni zakoni, koji su manje više političke prirode, a finansijski zakoni su političke prirode par ekselans i ja bih prvi bio da se oni što pre rešavaju, jer znam koliko je nevolje. Ne zaboravite, gospodo,

da kod rešavanja ovih političkih zakona treba da znamo nekoga, koji će nam davati obaveštenja i da treba da znamo ko je Ministar.

Najprirodnije bi bilo da se zakon o Upravi Fondova ne rešava, ali što ćete, kad je tu rok i mi moramo da to svršimo. Bolje je da predjemo i prodiskutujemo i ovako, pa makar i ne bilo baš sasvim u parlamentarnom redu Uredbe, koje nisu političke prirode, nego li da pustimo da prodju kao uredbе i po stanu zakon bez kontrole Zakonodavnog Odbora. Uprava Fondova je jedno stručno, a ne političko pitanje. (**Pavle Angjelić**: Zar nije finansijsko?) Nije nikako finansijsko, može biti samo ekonomsko. (**Pavle Angjelić**: Finansijsko je.) Ja vam kažem kao profesor narodne ekonomije, da je to ekonomsko pitanje. (**Pavle Angjelić**: A ja nisam profesor, nego seljak, ali kad se troši na jednom članu 45.000, onda je to finansijsko.) Obično se kaže, sve što je u vezi sa novcem, da je to finansijsko, u stvari po nauci o finansijama nije finansijsko. Stoga bih ja bio da se diskutuje, pa da nam ne prodje 28. decembar i da sve ove uredbе bez diskusije postanu zakon. Ovo je naše gledište i ovde nema nikakvog partijskog gledišta, pa ne vidim zašto bi i g. Angjelić imao nešto protiv ovakovog rada.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, molim vas ovde postoje dva mišljenja. Jedno je, da Zakonodavni Odbor ne može i ne treba da radi, dok se Vlada ne obrazuje. Konstatujem, da za to mišljenje ima ovde povelik broj poslanika. Da bi se pomorila ta struja sa drugom strujom, koja stoji na gledištu, da treba da se radi i kad nema Vlade, našla se je jedna sredina i Zakonodavni Odbor trebao je da radi stvari, koje ne angažuju mnogo izdatke. Ja sam vam sada predložio tu sredinu i ponovo ništa zadovoljni. I ja ne znam šta bih vam više mogao predložiti nego jedino, da ne radimo, dok se ne obrazuje Vladu.

Dr. Svetislav Popović: Gospodin Predsednik je stavio jedan predlog i kad je došlo do glasanja, ja nisam znao o čemu se glasa. Ja sam molio, da se načelno glasa o tome, da se takve stvari, koje mogu izazvati nesporazum u strankama i u Odboru, izbegavaju i da se o svakoj konkretnoj stvari rešava da li da se raspravlja ili da se skinu s dnevnog reda. Ja sam stavio predlog i kad se glasalo o predlogu, ja sam sedeo. Da sam znao, da većina Zakonodavnog Odbora i Predsednik misle, da se time skida sa dnevnog reda i Uredba o razrezu poreza u Srbiji i Crnoj Gori, ja za tu stvar ne bih glasao iz ovih razloga. Među svima političkim strankama i Skupštini i Odboru postoji jednodušno mišljenje, da treba ukinuti uredbе, koje utrostručavaju porez na zemljište i to treba da ukinemo prema mišljenju, koje postoji u Zakonodavnom Odboru, do 28. o. m., a isto tako i raspraviti koja pitanja nisu takve političke naravi, da izazivaju nesporazume i trzavice. S obzirom na jednodušnost ja držim, da treba rešiti, da se skinu sa dnevnog reda.

Isto tako mislim, da treba raspraviti konačnu uredbu o porezi na ratne dobiti, jer...

Predsednik **Miša Trifunović**: Sad je govor o tome, da li će se skinuti s dnevnog reda Uprava Fondova.

Dr. Svetislav Popović: Ja ću u kratko biti gotov. Ja ne smatram to pitanje svršeno, (Čuje se: Svršeno je.) Ne smatram to pitanje svršenim, a iz kojih razloga ne smatram, videćete u stenografskim beleš-

kama, jer kako sam ja mogao razabrati glasanje nije stavljeno in concreto, da se o tim i tim uredbama ima raspravljati. (**Ljuba Jovanović:** Izrečno je kazano.) Ja sam pre sednice govorio sa gospodinom predsjednikom i u tom momentu između mene i gospodina predsjednika bila je postignuta saglasnost u tome, da prve dve uredbe sa prvom tačkom možemo raspraviti, a treću uredbu, koja se tiče poreze na poslovni obrt, odložimo, jer je to pitanje koje izaziva izvesne nesuglasice u Zakonodavnom Odboru. (**Dr. Janko Šimrak:** Tu smo saglasni!) Što se tiče 2. tačke, ja sam za to da se ona raspravi.

Predsednik Miša Trifunović: Nema više debate. Gospodo, staviću na glasanje 3. tačku: Izveštaj o Upravi Fondova, jer je druga tačka skinuta sa dnevnog reda.

Vojislav Lazić: Da glasamo. O promeni dnevnog reda mora se poimenično glasati.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, ja sam kazao, da je stvar svršena. Ustalo je 6—7 članova i ja sam izjavio, da je stvar svršena. Sad stavljam na glasanje tačku o Upravi Fondova. (Glasovi: Da se glasa poimenično.) Ako hoćete možemo glasati poimenično, ali tako ćemo glasati, ako stvar bude nejasna. Ko je za to, da ostane na dnevnom redu uredba o Upravi Fondova neka izvoli sedeti, a ko je za to, da se skine s dnevnog reda neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Znači, da ostaje na dnevnom redu.

Pavle Angjelić: To ne može tako! Čim se menja dnevni red, mora se poimenično glasati.

Vojislav Lazić: Mi nećemo ništa da skidamo s dnevnog reda, nego da radimo po dnevnom redu.

Predsednik Miša Trifunović: Prelazimo na pretres o Upravi Fondova. Molim g. izvestioca, da zauzima svoje mesto. (Izvestilac dr. Hinko Perić zauzima svoje mesto. — Larma.)

Pavle Angjelić: Hoćemo poimenično glasanje. (Žagor.)

Dr. Momčilo Ninčić: Pročitajte mi, g. Angjeliću, taj član poslovnika, po komé mora biti poimenično glasanje. (Žagor.)

Predsednik Miša Trifunović: Molim vas, gospodo, da predjemo na dnevni red, ako nećete da zaključim sednicu.

Vojislav Lazić: Samo na onakav dnevni red kakav je utvrđen, jer je dnevni red jedan put već utvrđen. Ovaj vaš nije tačan, to je podvala. (Graj.)

Predsednik Miša Trifunović: Današnju sednicu zaključujem, a drugu zakazujem... (Larma.)

Dr. Momčilo Ninčić: Molim za reč, g. Predsedniče, po poslovniku.

Predsednik Miša Trifunović: Izvolite g. Ninčiću.

Dr. Momčilo Ninčić: Ja razumijem ovo uzbuđenje g. Predsednika, što hoće da zaključí sednicu; ali hoću da konstatujem, da je g. Lazić izazvao prekid rada u Zakonodavnom Odboru.

Dr. Uroš Stajić: Vi skidate najvažnije tačke sa dnevnoga reda. Ne možete nikoga da presirate kako vi hoćete.

Vojislav Lazić: Mislite da proturite na taj način nov porez na narod.

Dr. Momčilo Ninčić: Pitanje o porezu, po mome shvatanju, samo treba da posluži kao razlog, da se govori o tome, jer je to pitanje, de facto, skinuto sa dnevnog reda time, što je referent, odnosno zastupnik

g. Ministra Finansija izjavio, da on povlači taj porez. Mi smo primili to k znanju i to je za mene svršena stvar. Zakonodavni Odbor je rešio, da se predje na tačku o Upravi Fondova. (Čuje se: Nije!) Svi tako kažu, ja nisam bio prisutan. Zamislite, gospodo, kako se tu diskutuje! G. Lazić dovikuje meni: »Vi hoćete taj porez na seljaka a mi smo protivni tome«. Kad je g. Lazić čuo od mene, da ja kažem da hoću taj porez za seljaka? Molim vas g. Predsedniče i ako imate puno razloga, da današnju sednicu zaključite, molim Vas, da je ipak ne zaključujete, nego da počnemo da radimo, da počnemo da radimo šta god hoćete, samo da se radi. Gospodo, ako Zakonodavni Odbor reši, da jednu stvar skinemo sa dnevnog reda, mi možemo da je odložimo za sutra, jer ćemo sutra verovatno imati Vladu. Ali glavno je, da je Zakonodavni Odbor stariji od nekolicine poslanika i ja molim, gospodo, da se radi po odluci Zakonodavnog Odbora i da nastavimo ovu sednicu.

Predsednik Miša Trifunović: Molim vas, gospodo, da izjavim i ovo. Ako se gospoda boje, — ako se Vlada obrazuje večeras, sutra će kao 1. tačka dnevnog reda biti uredba o razrezu poreze; druga tačka, porez na ratne dobitke i t. d. i t. d. Ja to, gospodo, izjavljujem, da gospoda ne bi imala bojazan, da se nešto želi naročito skinuti sa dnevnog reda. Ako gospodi to nije dosta, ja ne znam šta oni još više žele. Ima reč g. Nastas Petrović.

Nastas Petrović: Ja sam u još jednoj sednici primetio, da se vodi jedna praksa pri radu takve prirode, da ona najblažim rečima mora da začudi svakoga, koji je malo duže radio u Narodnoj Skupštini. Ja neću da tvrdim, da se ne može nikada desiti slučaj, da neki put i pogroše narodni poslanici, pa pri glasanju prime ono što inače ne bi primili. Ali do sada nisam imao slučaja u životu svome, za ovih 21 godinu, da je taj, koji je tako pogrešno primio jednu soluciju, da je posle primljene solucije ustajao i tražio, da se ponovo rešava stvar, koja je bila na dnevnom redu i o kojoj je glasanjem rešavano. Toga slučaja ja nisam nikada imao za 21 godinu u srpskoj Narodnoj Skupštini i prvi put sam to video, da se počelo praktikovati u ovom Zakonodavnom Odboru. Mi smo preprošli put imali na jednoj sednici jedno glasanje, po mome najdublem uverenju svesno izvršeno, jer je svaki znao, šta je i kako je glasao, pa sam dočuo, da se posle smatralo, da je to bilo pogrešno i da se o istoj stvari ponova glasalo i isti ljudi, koji su prvi put glasali o toj stvari, ustaju i glasaju protiv. Onda sam oćutao, ali sada to se ponavlja u jačoj meri.

G. Predsednik je bio jasan, svaki od Vas zna, da je g. Predsednik, u koliko se dobro sećam, ne samo kazao: 1. i 2. tačka, nego je i pomenuo koje su te tačke. Mi smo, gospodo, i govorili o tome i glasali i velika većina je pristala na to, da se ove dve tačke skinu sa dnevnog reda, drugim rečima da se odmah pristupi ostalim tačkama. Čak smo čuli obrazloženje predsednika i mi smo bili svesni, kad smo glasali, jer smo znali razloge zbog kojih treba to učiniti. Na jedan put posle svršene stvari praksa preprošle sednice ponavlja se u najstrašnjem obliku. Izvesni poslanici traže, da se ponova debatuje o svršenoj stvari. Gospodo, ja se ne čudim tim poslanicima, koji tako rade. Koliko znam, to su mlađji poslanici, koji misle da to tako može da bude. Ali se ja čudim g. Predsedniku, da on kao Predsednik može da dozvolava diskusiju o tome pitanju. Evo zašto se čudim g. Predsedniku: Čudim se zbog toga, što ako dopusti u bu-

dučnosti svakome poslaniku od nas kome nije stalo da se svrši stvar, da može ustati kao gospoda s te strane i osujetiti tu stvar, pa da posle kaže: pošto ima nezadovoljnih odlažem sednicu ili ovo skidam s dnevnog reda; onda, gospodo, nema rada i ovo se telo pretvara u telo, koje ne zna šta radi i kako radi. Protiv te prakse ja protestujem i tražim od Predsednika, da vrši svoju dužnost kako je mora po svom položaju da vrši. (**Vojislav Lazić:** G. Predsednik zna, da smo utvrdili već dnevni red i zato traži promenu.)

Mi smo utvrdili da promenimo dnevni red, mi smo izglasali promenu dnevnoga reda i zato smo svesno glasali. Trebalo je paziti šta se radi. Ja dakle tražim od g. Predsednika, da zaštiti u punoj snazi koju mu njegovo mesto daje, odluku koja je ovde pala a ta odluka glasi: Imamo da pristupimo trećoj tački dnevnoga reda i da je svršavamo. Tek u ovome slučaju, ako se vidi da nema kvoruma pri rešavanju, predsednik može zaključiti sednicu, pre nikako. Tako ta stvar mora da ide, ako hoćete da se radi u jednome malome Parlamentu, u jednom Zakonodavnom Odboru. Ako hoćete nerad, onda dobro, ima i treća strana, koja može to isto tražiti, pa kuda će nas to odvesti, gospodo. Kao što Vi hoćete, da proturite tu stvar kao manjina, tako isto može nas dvojica, trojica izdvojiti se i uraditi to isto. Ja Vas pitam, gospodo, dokle bi nas to moglo da odvede? Zato je tu predsednik i zato su tu skrupuli paragrafisan i u poslovniku, po kome mora da se radi i mi moramo da se tim odredbama i skrupulama pokoravamo, ako hoćemo da radimo, a ako nećemo, onda je to druga stvar.

Dr. Svetislav Popović: G. Nastas Petrović podvrgao je kritici glasanje u poslednjoj sednici Zakonodavnog Odbora. Pošto sam ja toj sednici predsedavao, držim, da mi je dužnost da dam objašnjenje o tome. Ono što je g. Nastas Petrović pomenuo, ja držim, da niti pojedini član Zakonodavnog Odbora, niti g. Predsednik, niti predsedavajući Zakonodavnog Odboru, nisu vrhovni tumači poslovnika odborškog, nego sam odbor a svaki onaj postupak, koji je u skladu sa mišljenjem odbora, odgovara pravilnom tumačenju poslovnika, koji postoji za Zakonodavni Odbor. (**Nastas Petrović:** Nigde toga pravila nema, niti to pravilo sme da bude.) Ja, kao predsednik, pokoravao sam se uvek odlukama Zakonodavnog Odbora, kao što sam se pokorio i u toj sednici Zakonodavnog Odbora iz razloga, što nije bio obavešten o čemu će glasati, kad je Zakonodavni Odbor tražio, da se o stvari ponovo glasa. Ja znam, da je g. Nastas Petrović stari parlamentarac, samo u najnovijoj parlamentarnoj praksi on je do ove Uredbe o Upravi Fondova prilično izostajao iz Zakonodavnog Odbora, jer bi inače znao i morao znati, da ovo glasanje, koje je bilo u poslednjoj sednici Zakonodavnog Odbora, nije nikakav novum, nego da je taj postupak bio i do sada i da je odgovarao ne samo intencijama Zakonodavnog Odbora, nego da je odgovarao i shvatanju g. Predsednika u ovome pitanju. U ostalom, to je sasvim i razumljivo kod Zakonodavnog Odbora, koji je malo telo i gde gospoda narodni poslanici, koji su članovi Zakonodavnog odbora, sede izmešani sa drugovima, koji nisu članovi Zakonodavnog Odbora, sa referentima Ministarstva i t. d., razumljivo je da mogu da se dogadjaju takve pometnje. U ostalom će i gospodin Nastas Petrović i u ovome slučaju primiti za sebe obavezno ono tumačenje, koje je dao Zakonodavni Odbor, kao što je gospodin Petrović postupio tako i u drugoj stvari. Pre neko-

liko sednica gospodin Petrović izneo je predlog, da je protivustavan i neparlamentaran rad da raspravljamo dokle nema odgovorne vlade, ali, kao što vidite, g. Petrović danas sedi ovde i radi, kad nema odgovorne vlade i ja mu to dopuštam, jer svakako dužnost je svakoga pojedinca, da se pokloni zaključcima Zakonodavnog Odbora.

Nastas Petrović: Molim, g. predsedniče, za reč radi ličnog objašnjenja.

Predsednik Miša Trifunović: G. Petroviću, ne dam reč nikome dosta je bilo.

Nastas Petrović: Molim vas da se objasnim sa g. Popovićem.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Nastas Petrović radi ličnog objašnjenja.

Nastas Petrović: Meni je žao zašto g. Popović ne razume u čemu je pitanje. On je sasvim lepo naveo slučaj, kako sam ja u prethodnoj sednici protestovao zašto radi Zakonodavni Odbor, pa kako je Zakonodavni Odbor zastupao gledište, da može raditi, ja sam se pokorio jednoj takvoj odluci. Sada tražim, to isto da vi učinite, da se pokorite odlukama, koje su pale, kao što sam se i ja pokorio odlukama, koje su pale. (**Dr. Svetislav Popović:** Ja sam se pokorio zahtevima Zakonodavnog Odbora.)

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, prelazimo na treću tačku dnevnog reda: Pretres izveštaja I. sekcije o uredbama Uprave Fondova. Molim g. izveštioca da izvoli pročitati izveštaj:

Izveštiae dr. Ninko Perić: Zakonodavni Odbor vratio je sekciji izveštaj o ovome zakonu s obzirom na predloge pojedinih poslanika, koji su tražili, da se omogući ulaganje i t. d. Odsek je rešio predložiti, da član 5, glasi: Državna Hipotekarna Banka ovlašćena je da može raditi ove poslove:

1. da rukuje svima državnim i drugim javnim fondovima kao i pupilnim i depozitnim kapitalima;

2. da rukuje opštinskim, sreskim, oblasnim, (okružnim) kapitalima, koji joj se predaju na rukovanje, a tako isto i svima kapitalima i novcima crkvenim, manastirskim i drugih korporacija, koji se kupe u prirezima a ne upotrebe se u roku od 6 meseci na ono čemu su namenjeni;

3. i dalje po starom izveštaju neizmenjeno.

Član 40. se menja i glasi: »Svi državni fondovi, a tako isto i kapitali opštinski, sreski i oblasni, okružni, u koliko nisu deponovani u samoupravnim štedionicama, kapitali crkveni, manastirski i drugih privatnih ustanova pod neposrednim državnim nadzorom i njihovi novci, koji se kupe u prirezima a ne upotrebe se u roku od 6 meseci na ono čemu su namenjeni; svi depoziti kod sudova, policijskih vlasti i svih ostalih državnih nadležstva kao i novci pupilnih i stečinskih masa moraju se davati na rukovanje državnoj hipotekarnoj banci, ako korist pupile ne zahteva, da se pupilni novac izdaje pod veći interes po zakonu o starateljstvu. Svi ovi kapitali i fondovi mogu se uložiti i u državne obveznice i u hartije, kojima se po zakonu daje to pravo i pupilni novac i u štednje zavode, kojima zakon priznaje pupilarnu sigurnost, ali samo do najviše 20.000 dinara od jedne pupilarne mase«.

Odsek predlaže, da Zakonodavni Odbor izvoli primiti predloge izveštaja s ovim dopunama čl. 5. tačke 2. i čl. 40. Gospodo, član 5. tačka 1. i 2. vraćen je u sekciju i sekcija je ponovo proučila te dve tačke i predložila ovo, što sam pročitao. Medjutim g. Ministar Trgovine i Industrije poslao je isto tako jedan

akt, kojim izjavljuje, da prima ovu stilizaciju tačke 1. i 2., — jer na poslednjoj sednici g. Kurbegović protiv toga je protestirao — ali s time dodamo jedan nov član, koji bi glasio ovako: »Odredbe čl. 5. tačka 1. i 2. ovoga zakona imaju obaveznu snagu za dosadanju Kraljevini Srbiju i Crnu Goru i Vojvodinu, ali i druge pokrajine imaju prava koristiti se ovim odredbama. Po isteku od 5 godina od dana obnarodovanja ovoga zakona i na predlog Ministra Trgovine i Industrije biće rešeno pitanje o važenju odredba čl. 5. tačke 1. i 2. i za ostale pokrajine«.

Samo da se razumemo, ja hoću da kažem to, da se može ovaj naknadni izveštaj sekcije primiti pored ovog predloga gospodina Ministra Trgovine i Industrije. Ta se dva predloga ne kose, nego je samo predlog gospodina Ministra jedna dopuna, jedan nov član, koji se ima da ograniči na izvestan deo naše Kraljevine i tek da se posle proširi nakon 5 godina na celu Kraljevini.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Pavle Angjelić.

Pavle Angjelić: Ovaj zakonski projekt vraćen je ne kako kaže g. Izvestilac, nego je vraćen zbog toga, što smo svi izjavili, da nemamo zakona o Upravi Fondova i da ne znamo o čemu imamo da se bavimo i zbog toga da g. Ministar nabavi nama zakon i da mi taj zakon proučimo i da ponovo raspravljamo. Zakon smo dobili zajedno s ovim i kad ćemo mi proučiti ovaj zakon, ja predlažem odboru, da se član po član diskutuje, kako smo ranije radili, da se o njemu govori kad se prijave govornici, a ostali članovi da se prelaze, kako bi se brže radilo. Ja ne stojim na gledištu g. Izvestioca, koji hoće da mi predjemo preko celoga zakona i ako ga Zakonodavni Odbor nije imao pri ruci prilikom prve diskusije. To, gospodo, još više objašnjuje onu nameru, da se skidaju i tako važni predlozi kao što je predlog o porezu na zemljište u Crnoj Gori i Srbiji, da upravo važi samo za Srbiju i Crnu Goru a ne za ostale krajeve; drugim rečima Srbija i Crna Gora imaju sami da ulažu svu svoju imovinu i sve svoje pupilne i deponitne novce a ne cela zemlja. Ja sam, gospodo, za to, da se ne primi predlog g. Ministra i da se diskutuje član po član. Neće li se tako postupati, onda se namerno hoće da se donese jedan zakon, koji je protivan interesima Srbije i Crne Gore.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo, pored iznešenih navoda od našega druga gospodina Angjelića, ja ću navesti jedan navod, zbog kojega je vraćen ovaj član Sekcije.

Ja sam izjavio i tvrdio sam, da ovaj hipotekarni zavod, koji je do sada bio Uprava Fondova, pretvarajući se u hipotekarnu banku neće zemljoradničkom narodu davati dovoljno kredita, a specijalno nema u projektu nikakove odredbe, da bi taj zavod bio dužan pomagati ustanove zemljoradničkih zadruga i njihovih saveza. I ja sam podneo predlog, da se u čl. 5. unese jedna tačka, tačka 20., koja bi glasila: »da daje zajmove zemljoradničkim zadrugama i njihovim savezima.« Sekcija nije taj predlog uzela u obzir i nije ga ispitivala, a bila je to dužna učiniti. Pao je konkretan predlog i sekcija je imala dužnost, da se pozabavi tim predlogom i da kaže, da li ga može usvojiti ili ga odbacuje i zašto to čini. Medjutim Sekcija je prešla čuteći preko toga predloga. Čak nije ni pomenula u Izveštaju, da je uopšte pao predlog, da se u

hipotekarnoj banci otvara kredit zemljoradničkim zadrugama i njihovim savezima.

Pored mene podnio je takov predlog i gospodin Dulibić i sekcija je prešla i preko toga predloga čuteći.

Gospodo, meni se čini, da skidanjem sa dnevnoga reda onih uredaba, koje su bile u tački 1. i 2.; a stavljanjem na dnevni red ovoga zakona izgleda da se teži za tim, da se što brže i što pre ovaj zakon kako je projektovan, ozakoni. Ja ne nalazim, da je ovaj zakon tako prešna stvar. Ja nalazim, da su bile hitnije i nužnije kako za državu, tako i za narod, one uredbe, koje su skinute sa dnevnog reda, da se o njima najpre reši i da se njihova pitanja najprvo regulišu, a naravno da posle toga i ovo pitanje dodje na dnevni red.

To iznosim, da utvrdim, kako se ni malo ne vodi računa o zemljoradničkom staležu. Kad se insistira, da se danas primi ovaj zakon i ako je bilo prečih od njega a sekcija, koja je rešavala ponovno vraćeni član u Odbor nije htela da se bavi predlozima, koji su ovde pali, da ova ustanova bude dužna pomagati i zadrugarstvo svojim kreditima. Dalje, gospodo, što se tiče predloga gospodina Ministra Trgovine i Industrije, a koji je Sekcija primila... (Glas: Nije primila. Nije bio pred sekcijom.) Ako nije bio pred sekcijom, onda gospodin izvestilac nije trebao čitati. (Glas: Može on to: Gospodin izvestilac ima pravo.) Ja se s tim predlogom ne slažem. Ja sam protivan tom predlogu. Mi donosimo zakonodavstvo za celu našu zemlju i ne treba da bude izuzetaka za pojedine pokrajine. Ja mislim da kakav bude donešen zakon o hipotekarnoj banci, on ne treba da se rasprostire samo na pojedine krajeve naše zemlje, nego treba da obuhvati celokupnu našu zemlju, a mi smo ovde sada da cenimo šta se sve može u taj zakon uneti s pogledom na prošlost pojedinih naših krajeva i na njihove potrebe, koje oni žele i kojima se mogu poslužiti u ovome zavodu. Dakle ja mislim, da zbog toga predloga, koji je nov, treba vratiti natrag u sekciju ovaj zakon, da se ponovo to pitanje proučava i da se čuje želja sekcije o predlogu Ministra Industrije i Trgovine, a ponovo predlažem i tražim, da kao dopuna člana 5. udje tačka 20., koja da glasi: »Da daje zajmove zemljoradničkim zadrugama i njihovim Savezima«.

Izvestilac dr. **Ninko Perić:** Ja bih želeo samo da objasnim g. Angjeliću, prvo, da smo mi Zakon o Upravi Fondova zato i radili, da ima mogućnosti da svaki narodni poslanik u vezi sa tim zakonom predloži nove izmene i dopune prema ovome projektu. Prema tome mi ne mislimo samo proturati ovaj projekat, a da oduzimamo pravo članovima Zakonodavnog Odbora da po neke stare odredbe iz zakona promene, ako to Zakonodavni Odbor primi. To je prvo.

Sada, gospodine Laziću, ako nisam prvi put dobro objasnio, mogu da objasnim ovo. Predlog gospodina Ministra nije bio u sekciji, nego je sekcija formulisala tačku 1. i 2., ali je ovde direktno Zakonodavnom Odboru došao predlog gospodina Ministra. Ja sam samo hteo kazati, da predlog gospodina Ministra sa predlogom sekcije ne protivureči se. Gospodin Ministar je primio redakciju člana 1. i 2., samo predlaže nov član, kojim bi se primena tih dveju tačaka ograničila na Srbiju, Crnu Goru i Vojvodinu, a posle 5 godina da se rešava i o drugim krajevima. Sekcija o tome nije ništa rešavala, niti je dala svoje mišljenje, nego sada ima Zakonodavni

Odbor da se izjasni, pošto se predlog gospodina Ministra tu neposredno pojavljuje.

Nastas Petrović: Gospodo, gospodin Angjelić opet pokušava da zavede jednu praksu u radu Zakonodavnog Odbora, koja meni nije poznata i koja ne može da bude nikakva osnovica, ako hoćemo da postignemo izvesne pozitivne rezultate u našem poslu.

Ja sam bio na sednici kad je član 5. vraćen Odboru i prisustvovao sam celokupnoj diskusiji, koja se vodila o članu 5. i o svemu onome čime su hteli pojedini da garniraju debatu o članu 5., kad je ona bila na dnevnom redu. Ja znam zašto je član 5. vraćen u Odbor. On je nesumnjivo vraćen u Odbor zbog toga, da se bolje proučava sve ono, što se nalazi u članu 5. prema svima napomenama, koje su pale prilikom diskusije. Docije je traženo, da se i narodnim poslanicima članovima Zakonodavnog Odbora dotuži zakon, stari zakon o upravi fondova te da oni u proučavanju ne samo člana 5. nego i svih ostalih članova uredbi o Upravi fondova mogu oceniti koliko su odredbe i uredbe opravdane koliko nisu, u koliko se menja stari zakon, u koliko se ne menja. Ali taj zahtev, da se odštampa projekat zakona o ustrojstvu Uprave fondova i da se razda članovima Zakonodavnog Odbora, nema taj smisao i značaj, da neko ovdje u Zakonodavnom Odboru može protezati diskusiju i na one članove zakona Uprave fondova, koji ne tangiraju uredbe o Upravi fondova. Jer šta je uredba o Upravi fondova? Uredba o Upravi fondova je izmena i dopuna zakona o uređenju Uprave fondova. I samo se o izmenama i dopunama, koje su pred nas stavljene, može diskutovati. Ni u kakvim drugim članovima zakona o Upravi fondova ne može se sada diskutovati. To je isto onako kao kad se donose izmene i dopune kakvog zakonskog predloga pred Narodnu Skupštinu, pa Narodna Skupština može diskutovati samo o tim izmenama i dopunama, a nikako ne može uzimati u pretrés i druge članove dotičnoga zakona. Toga se pravila i mi moramo ovdje držati, ako hoćemo da budemo do skrupula parlamentarni i da pravilno obavljamo svoj posao, za koji smo Ustavom i zakonom ovlašćeni. Inače, ako bi mi prešli na pretrés i svih ostalih članova u zakonu o uređenju Uprave Fondova, onda kuda bi nas to odvelo, gospodo? Mi s tim nikad ne bi izašli na kraj. Ako bi to hteli da radimo, onda bi bolje bilo tražiti, da nam Ministar Trgovine i Industrije podnese ceo projekat zakona o uređenju Uprave fondova, pa da o njemu celom diskutujemo, a ne ovako o pojedinim izmenama i dopunama. Ja vas zbog toga molim, da ne naidjete na ovu praksu, koju sada predlaže gospodin Angjelić, na koju mi nikako ne smemo naići.

Da kažem sada i nekoliko reči o onome, što predlaže gospodin Lazić. Ja se potpuno slažem i to sam izjavio i na prošloj sednici kad je bio na pretrésu član 5., da Uprava fondova u prvom redu treba da izidje na susret zemljoradniku, da ga pomogne u kreditu i ja ću se veoma radovati, ako gospodin Lazić da jedan konkretan predlog, iz koga bih ja vidio na kakvoj osnovi može to zaduženje zemljoradnika da bude i ja ću ga rado primiti. Ja samo verujem, da on to ne može dati i verujem, da ni iko drugi ne može to dati, jer je ovo jedna specijalna hipotekarna državna banka i ne verujem, da ni zemljoradnički savez ne može dati onakvu podlogu za zajmove, kakva se traži za zajmove ove vrste. Ako zemljoradnički savez mogadne da je da, ja ću s drage volje ovakav predlog potpomoci.

Slažem se sa gospodinom Lazićem i u pogledu drugog dela njegovog govora, da dopuna koju Ministar Trgovine i Industrije predlaže ovdje u članu 5., kad se na prosto prevede, znači: neka ostane ova državna hipotekarna banka kao državna hipotekarna banka, neka ona akumulira sav novac iz svih pupilnih, crkvenih, manastirskih imanja i javnih dobara, ali to samo iz stare kraljevine Srbije, Crne Gore i Vojvodine. Protiv toga ja moram odlučno da se borim. Ja sam i na prošloj sednici govorio o tome šta znači pupilni kapital i otkuda je došlo to da država daje za nj svoju garanciju. Ta je garancija, kao što sam i prošloga puta pomenuo, došla otuda; što je taj kapital jedna svetinja i s toga on može biti smešten samo u takve institucije, nad kojima stoji garancija celokupne države. Nigde; na drugu koju stranu, ovaj kapital ne sme da ide. To isto vredi i za ostale kapitale, koji se imaju smatrati kao narodna svetinja. Svi ti kapitali imaju da idu samo na jedno mesto i nad svima njima ima da stoji garancija države, a ona može biti samo kod jedne hipotekarne državne banke kao što je Uprava Fondova. Ako bi se ona mogla preneti i na koje druge institucije, — a ja ne verujem, da to može biti, onda bi se moglo govoriti i o tome, da se te vrste kapitala i njima dadu.

Iz ovih razloga ja sam protivnik, da se izdvajaju teritorije. Mi smo u sekciji Zakonodavnog Odbora, kad je bio na pretrésu član 5., dovoljno izišli na susret Slovincima a tako isto i ovdje a i ostalim pokrajinama, ako su njihovi fondovi ili njihovi pupilni kapitali već angažovani negde te ne mogu da se izuzmu i zato smo im dali 10 godina roka, da te stvari likvidiraju. Ali da ovdje donesemo jednu ovakvu odredbu, da pupilni kapitali i ostali fondovi samo iz predjašnje Srbije, Crne Gore i Vojvodine moraju doći u Upravu Fondova, a ne i iz drugih krajeva, ja mislim, da bi to bila jedina velika šteta i za njih i za celu zemlju. Jer oni ostavljaju najveću svetinju slučajnostima. (Prigovori.) To su akcionarska privatna društva. To nisu državne ustanove, kao što je ona, gde imate državne garancije. Zato se ne mogu složiti sa vama. Kad dobijete državne garantije, onda je dobro. Još ja mislim, da naši drugovi i prijatelji greše što traže, zbog toga što će u tom slučaju oni inati da apeluju na Upravu fondova da im da kapitale. (Dr. Janko Šimrak: Neće ga dobiti.) I kad ćete vi apelovati da dobijete kapital, onda vi morate činiti usluge (Dr. Janko Šimrak: Nećete imati činovnike.) Imaćete, gospodo, imaćete može biti i članove uprave.

Predsednik Miša Trifunović: Molim vas, gospodine Petroviću, govorite o predmetu, nemojte polemizirati.

Nastas Petrović: Mi smo već na pragu da vam damo, da stvorite filijale u Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu i na Cetinju i samo smo čekali ovu uredbu, da prodje zakonodavnim putem i vi ćete kad to bude videti, da ćemo odmah otvoriti filijale i u Zagrebu i u Sarajevu i na Cetinju. (Glasovi: Ko sedi u centrali?) Ko sedi u centrali! (Čuje se: A tu može biti zloupotrebe!) Zloupotrebe može biti, zato je Parlament tu, da tražite da se zloupotrebe izvide.

Predsednik Miša Trifunović: Molim vas, gospodine Petroviću, da ne razgovarate. To su međusobni razgovori medju poslanicima.

Nastas Petrović: Ja osećam kod gospode izvesnu bojazan na koju se ukazuje. Sem toga vi ćete, gospodo, imati sutra i prekosutra da birate i čla-

nove Uprave fondova. (**Stjepan Barić:** Vidim, kako nam se izlazi na susret.)

Da završim, gospodo. Ja sam protivan ovome dodatku gospodina Ministra Finansija. Vaša je to stvar. Vi o njoj možete odlučiti. Gospodin Ministar je mogao i ovdje to da iznese. Svaki Ministar ima prava, da čini amandmane neposredno u Parlamentu, a vi ih možete ocenjivati da li ih primete ili ne primete. (Ministar Trgovine i Industrije dr. **Mehmed Spaho:** Vi ste pristali na ovo.) Ja nisam na to pristao.

Predsjednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Šećerov.

Dr. Slavko Šećerov: Gospodo, smisao ovih izmena u zakonu o Upravi fondova bio je, da se stvori veliki državni hipotekarni zavod, za celu državu. Uzor za ovaj zakon bio je u stvari zakon o »Credit Foncière« u Francuskoj, kao što su nam rekli stručnjaci iz Uprave fondova. Sada je, gospodo, pitanje u ovome: da li Zakonodavni Odbor želi da ima jedan državni hipotekarni zavod ili ne, Mi smo stali na stanovište, da izmenimo zakonske odredbe u zakonu o uredjenju Uprave fondova tako, da se omogućiti stvaranje državne hipotekarne banke i da se svi javni, pupilni kapitali uvuku u taj zavod, plasiraju tu, da bi se otuda mogli upotrebiti za javne i korisne svrhe. Ja ne mogu da razumem predlog i amandman gospodina Ministra Trgovine. Gospodin Ministar je imao prilike i u sekciji i u Zakonodavnom Odboru, da se iskaže ili preko svojih eksperata ili sam lično o ovim izmenama. Te izmene je gospodin Ministar Trgovine predložio nama i mi smo ih usvojili. I sad, pošto je sekcija usvojila i prve i druge izmene i pošto su ovdje učinjene neke izmene, koje smo mi usvojili u sekciji, na jedanput Ministar Trgovine dolazi sa novim predlogom, sa novim amandmanom, koji potire sve dosadašnje izmene. Ja ne razumem taj postupak i ja sam protiv ovih odredaba. Ja ne mogu odobriti postupak gospodina Ministra Trgovine, po kome on stvara od hipotekarne banke jednu poludržavnu, pokrajinsku ustanovu. Gospodo, Uprava Fondova je već postojala pre rata u Srbiji i sad je protegnuta na Crnu Goru i iz nje se, na žalost, ne može bogzna šta izvući. (**Dr. Janko Šimrak:** Dakle, ona treba da izvlači kapital! — **Stjepan Barić:** Da pumpa!) Ne da se pumpa. (**Stjepan Barić:** Pa sami ste to kazali. — **Dr. Janko Šimrak:** Mi ne tražimo novaca od vas.) Ja mislim, da je ovaj izraz gospodina Šimraka i Barića potpuno pogrešan. Država ne stvara ovde jedan zavod da pumpa ljude, već hoće da organizuje jedan veliki državni zavod i da stvara i organizuje velike kapitale. Bolje je, gospodo, da bude veliki kapital u državnim rukama, nego u privatnim rukama, jer ćete dozvoliti, da se veliki kapital u državnim rukama može korisnije da se upotrebi nego kada je on u privatnim rukama.

Sada na jedanput Ministar Finansija traži, da se ovo protegne samo za Vojvodinu. Ja nemam ništa protivu toga, šta više, čak ću i glasati za to. Ali ja ne mogu nikako glasati za to, da se naša država deli na pokrajine. Po Ustavu kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca nema i ne pominju se pokrajine. (**Dr. Janko Šimrak:** A kod invalidskog pitanja imate pokrajine.) Ovde se, gospodo, kaže da će po isteku 5 godina na predlog Ministarstva Trgovine i Industrije biti rešeno pitanje o važenju odredaba člana 2. i člana 5. To nama ne treba. Zakonodavni Odbor ne treba da ovlašćuje Skupštinu i nema pravo da veže ovo za rok, pa da kaže, da će ovo važiti samo za

5 godina. To bi značilo kao da izgleda, da buduća Skupština ne može promeniti odluku Zakonodavnog Odbora i ranije, recimo, posle 2 ili 3 godine. Ja mislim, da je ova odredba absurdna i zato ću ja glasati protivu toga. Mi hoćemo da stvorimo jednu državnu hipotekarnu banku.

Što se tiče javnih i gradskih štedionica, onih o kojima je predlagao gospodin Žerjav, mi smo u tome pogledu izašli u susret i o tome neću dalje da govorim. Medjutim gospoda imaju garancije, da se neće na prečac ti kapitali uzimati iz štedionica i štedionice onda neće biti dovedene u opasnost. Sada opet dolazi jedna stvar, da se mi dezinteresujemo za čitavu polovinu naše države, a ja mislim, da to nije pravilna politika i zato ću glasati protivu toga, a molim i gospodu članove, koji su radili u sekciji, da glasaju protiv ovoga amandmana gospodina Ministra Trgovine i Industrije.

Stjepan Barić: Ja bih vas molio, gospodine predsedniče, da prekinete sednicu, jer je zakazana i sednica Parlamenta, jer inače neće moći da se održi.

Predsjednik Miša Trifunović: Ostavite to, o tome ja vodim računa. Ima reč gospodin Ninčić.

Dr. Momčilo Ninčić: Ovde su, gospodo, pokrenuta nekoliko pitanja, o kojima mi treba da raspravljamo u isto vreme i što se mené tiče ja nemam ništa protivu toga, jer su ta pitanja u vezi jedno s drugim. Prvo je u isto vreme i interesantno pitanje, koje je pokrenuo gospodin Lazić, da se doda da Uprava fondova može davati kredite i savezu zemljoradničkih zadruga. Drugo je pitanje, koje potiče iz izveštaja finansijske sekcije o pupilnim masama i o erkvenom novcu, zbog kojih je cela ova stvar vraćena u sekciju. Treći je predlog ovaj što je izneo gospodin Ministar Trgovine i Industrije.

Gospodo, što se tiče gospodina Lazićevog predloga meni je simpatičan čim se ide na pomaganje zemljoradničkih zadruga. Šteta je, što je politika vodjena medju raznim političkim grupama i što se je steklo izvesno nepoverenje kod zemljoradničkih zadruga u Glavni Savez. To je šteta, jer je odista ogroman značaj zemljoradničkih zadruga u pitanju ličnog kredita. Jedino ovaj način preko zemljoradničkih zadruga može popraviti materijalno stanje i lični kredit kod zemljoradnika. Ali gospodo, imamo dve stvari. Ja ipak nisam za predlog gospodina Lazića iz ovog prostog razloga, što Uprava fondova nije samo varoška ustanova, ona je isto tako za kredit zemljoradnicima kao i varošanima, ali ona je za naročite svrhe predvidjena, ona je baš suprotno jedna odvojena ustanova od zemljoradničkih zadruga. Zemljoradničke zadruge služe za lični kredit zemljoradnicima, a Uprava fondova za hipotekarni kredit i varošanima i zemljoradnicima. Ja mislim, gospodo, da bi baš u interesu razvijanja kredita trebalo zadržati odvojeno hipotekarnu ustanovu od ustanove ličnog kredita. U svima zemljama ovaj je kredit veoma razvijen. Uzmite Nemačku, tamo su zemljoradničke zadruge vrlo razvijene, pa su ipak naročite zadruge stvorene na drugoj osnovi za hipotekarni kredit nego one za lični kredit, to je sasvim prirodno. Hipotekarna banka na sasvim drugi način dolazi do svojih sredstava, nego jedna banka za lični kredit. Zbog toga je apsolutno potrebno, baš u interesu zemljoradničkog kredita, da se hipotekarni kredit uspostavi kod drugih ustanova, koje će biti na drugoj osnovi i potpuno odvojene od ličnog kredita. Ja mislim, da ova ustanova ima da daje zemljoradnicima kredit za sve potrebe, za koje su potrebne veće

sume novaca i gde se novac ne može odmah vratiti. Kao što znamo do sada je Uprava fondova vrlo mnogo u tome pravcu izlazila na susret zemljoradnicima. Ovde je predviđeno, da se daje za melioracije i to je hipotekarni kredit i on je ovde sa toga razloga unet. Kao što vidite, ovde je u ovome predlogu i znatno popravljen rad na davanju ličnog kredita. To je razlog što sam protiv predloga gospodina Lazića, jer baš mislim, da je ono u interesu zemljoradničkih zadruga i što mislim, da treba pomoći u svakoj prilici.

Što se tiče drugog predloga o upotrebi pupilnog novca i o upotrebi crkvenog novca imam ovo da kažem. Što se tiče upotrebe pupilnog novca, ja prilike u Hrvatskoj i Slovenačkoj ne poznajem dobro i zato ću moliti gospodina Žerjava, da o tome govori zašto smo se mi o tome složili.

Što se tiče crkvenoga novca, ja mislim, da je to vrlo nezgodno, da se crkveni novac ne može davati Upravi fondova na čuvanje, jer imate stečene navike, koje ne mogu da se kvare i ja sam uveren, da su se svi članovi sekcije u tome složili, da se onaj crkveni novac, koji potiče od crkvenih prireza, za koji država ovlašćuje crkvu da ih naplaćuje, treba da daje Upravi fondova, pa i taj novac neće se u stvari davati Upravi fondova, jer je taj novac uvek namenjen kakvoj specijalnoj crkvenoj nameni. Crkva ima izvesne potrebe da je treba odmah da izmiri i onda pošto za tu potrebu neće crkva davati na čuvanje, on će biti kod nje. Crkva ima i drugih prihoda od crkvenih imanja. I tek ako pretekne od toga novca, kojim ne može da raspolaže, davaće na čuvanje Upravi fondova. Što se tiče prireza, koji su namenjeni za izvesne crkvene potrebe, koje imaju crkve da izvrše, nema nikakve opasnosti, da se u interesu jednobraznosti rada na crkvenim imanjima, da ostanemo pri ovakvoj odredbi zato, što se može desiti slučaj, da se crkveni prirez ne upotrebi odmah za zidanje jedne ustanove crkvene, pa da se za šest meseci to tek izvrši i da ne bi odmah crkvene tutore uhvatili za jaku i tražili od crkava taj prirez. Mi smo za to kazali, da će se tek posle šest meseci takav prirez moći deponovati kod Uprave fondova. Prema tome i ova odredba ovde ima više jedan teorijski značaj nego li jedan praktični značaj. Teorijski zbog toga, što jedna kreditna ustanova čuva novce javnih tela, pa ipak to se praktički svelo na minimum.

Sad imamo predlog gospodina Ministra Trgovine. To je nova krupna stvar. Ja se ne bih mogao složiti sa ovim predlogom gospodina Ministra Trgovine. Kad imamo ova ograničenja u pogledu pupilnog novca i crkvenoga novca, onda neznam zašto da se ovi članovi ne prošire na celu teritoriju. Otkud može to važiti, da na osnovu člana 130. Ustava da u roku od pet godina ne može Narodna Skupština doneti nikakve izmene, koje bi se prostirale na celu teritoriju. Mi možemo to učiniti ad hoc, ali nema nikakvoga krupnoga razloga, da se to sada u ovom slučaju učini.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin dr. Janko Šimrak.

Dr. Janko Šimrak: Ja moram primijetiti, da je gospodin izvestilac u svome izvještaju bio vrlo kratak. Ja mislim, da je bilo potrebno da on malo opširnije čitav predmet razloži, a osobito što se tiče prijedloga opozicije. Ni jedne riječi gospodin izvestilac nije kazao, da je sa strane jugoslavenskoga kluba i sa strane zemljoradničkoga kluba predloženo, da Uprava Fondova mora davati kredit i

zemljoradničkim zadrugama. Kao što smo u sekciji ovu stvar posebice naglasili, tako je isto naglasujemo i u načelnoj debati. Gospodin Nastas Petrović je kazao, da ako će seljak imati zakonitu podlogu, da će dobiti kredit od Uprave fondova kao i druga lica. To je po sebi razumljivo da onaj, koji uzima kredit, mora imati podlogu i da će tako isto zemljoradnička zadruga imati podlogu. Pa kad je tako, zašto se onda toliko otimate da ne metnete unutra, da se to daje zemljoradničkim zadrugama. Otimate se strašno! Prijedlog je pao u Narodnoj Skupštini, ali taj prijedlog vi niste hteli primiti i ja vas pitam, zašto ga niste hteli primiti? Vidite, da se ekonomski život sve više i više koncentrira u zemljoradničkim zadrugama, koji se bori protiv kapitalizma i sve te zadruge idu u prilog seljačkom staležu. Ako se hoće da izbjegne partijska korupcija, onda u prvom redu treba te zemljoradničke zadruge pomoći, jer se one kao pojedinci ne mogu da zloupotrebljuju u političke ciljeve. Ja sam se bojao ove gospode tim više čudio, što znam, da je u Ustav unesena posebna ustanova, gde se kaže, da će država posebnim načinom zaštićivati seljačko zadrugarstvo. A kako će ga zaštićivati? Zaštićivat će ga na taj način, da mu daje jeftin kredit.

Gospodo, što se tiče prijedloga gospodina Ministra Trgovine i Industrije gospodina Spaha, moram izjaviti, da će naš klub glasati za taj prijedlog. (Čuje se: To se moglo očekivati! — **Stjepan Barić:** Moglo se očekivati. Mi se ne damo pljačkati! — **Dr. Laza Marković:** Nedajte se pljačkati! — **Stjepan Barić:** Nećete nas dugo pljačkati!)

Mi ćemo glasati protiv prijedloga uredbe Uprave fondova već i s obzirom na političku notu, koja se u njemu ogleda.

Gospodina Ministra Trgovine vodili su razlozi ekonomske prirode, što je morao i gospodin Ninčić priznati. Ako vi koncentrišete ceo kapital u ovu ustanovu, onda će nastati mnogo potresa kod onih zavoda i banaka, kod kojih je taj kapital dosad bio uložen. Dakle čitava stvar će se teško tehnički sprovesti. I ja sam principijelno protiv određivanja roka, jer je rok od 10 godina prekratak da se ta čitava stvar sprovede. Ali kad se radi o jednoj vrlo važnoj stvari, ja ću, ako mi dopustite, biti iskren kao što sam i vazda bio i u Ustavotvornom Odboru i u Zakonodavnom i molim, da mi se nijedna reč ne shvati krivo i tendenciozno. Vi znate, da će korist od Uprave fondova imati samo Srbija i Crna Gora. Od toga neće imati nikakve koristi ni Vojvodina, niti će imati koristi Bosna i Hercegovina, ni Hrvatska, ni Slavonija, jer znate, da kao članovi Upravnog Odbora toga zavoda sjede ljudi, koji pripadaju samo jednom delu našega plemena. Ti članovi niti će moći razumjeti ekonomske prilike ostalih krajeva, niti će imati srea za njih. Prijedlog o državnoj hipotekarnoj banci inade jak politički ton, da se sve, što je dosada bilo uloženo u ostalim pokrajinama, najedanput ovde snese i da mi onda moramo dolaziti ovde da molimo, da nam se udijeli od onoga, što smo snesli ovamo.

Gospodin Šećerov je kazao: »Ja ne priznajem pokrajine!« i na to mu je bilo dobačeno iz naših klupa: da to nije logično kod ovoga zakona. Jer, gospodo, nedavno smo raspravljali zakon o invalidima i baš sa strane gospodina Šećerova i druge gospode bilo je predloženo, da ne smije biti jednakosti glede invalida. Mi smo onda ustali kao kakva bojažljiva djevojka i kazali smo: »Možda to ne bi bilo dobro«, ali smo odmah dodali: »pa pustimo im!« Radilo se,

gospodo, o izjednačenju plata činovnika i onda niste hteli jednakosti. Kad se radilo o porezima, isto tako ste počeli najedanput dijeliti zemlju na pokrajine, a ovdje vi navaljujete na nas, da mi sada hoćemo nekakve istorijske granice, koje su posledica stare austrijske tradicije, jer, kao što je poznato, Austrija je stvorila Hrvatsku i Slavoniju između Save i Dunava — to je bar svakom istoričaru prilično poznata stvar! (Smijeh.)

Gospodin dr. Šećerov veli: pa kako može gospodin Ministar Trgovine i Industrije dr. Spaho stavljati rok od 5 godina i uopšte kako se on usudio stavljati jedan rok? Gospodo, ja sam učestvovao u raspravama Ustavnog Odbora i Ustavotvorne Skupštine, i mi smo gotovo kod svakoga zakona postavljali rokove. Vi ste dali Zakonodavnom Odboru, da može na 5 godina da produži svoj rad, ako hoće. Vi ste svuda postavljali rokove, a sada se čudite i izjavljujete, kako je to protivparlamentarno, da Ministar postavlja jedan rok, koji ne može Skupština da poruši. Vi ste u Ustavu postavili rokove gledom na njegovu promjenu. Postavili ste tamo rokove i posebne klauzule. Svaki zakon ima neke rokove i klauzule.

Gospodin dr. Ninčić je govorio specijalno o crkvenim novcima. Ne će mi valjda zamjeriti, ako kažem, da je to išlo baš na našu adresu. Mi nemamo crkvenih novaca. Ja mislim, da kod ove stvari treba imati u vidu odredbu člana 13. Ustava. U tom članu 13. Ustava predviđaju se autonomije pojedinih religijskih organizacija. I ja mislim, gospodo, da baš što se tiče manastirskih i crkvenih novaca, da bismo mi stvorili jedan precedens ovom članu 13. Ustava, koji govori o autonomiji, kad bismo mi ovu stvar ovako uredili.

Gospodo moja, prijedlog gospodina Ministra Trgovine i Industrije vrlo je umjestan, samo mi je žao, da on još u taj prijedlog nije umetnuo i to, da se ovde misli ne samo na Bosnu i Hercegovinu i na Hrvatsku i Slavoniju, nego takodje i na Vojvodinu. Ja ne znam, po kome je pravu gospodin Ministar Finansija, ili ko zna ko je to bio, preko noći protegnulo na Vojvodinu. Ja mislim, da bi najbolje bilo, da ovo čitavo pitanje, koje se sada ovdje pretresa, vratimo natrag sekciji. Jer vidite, gospodo, ovaj prijedlog nije pao sa strane opozicije, nego je pao sa strane jedne vladine grupe (Buka i upadice), pa je konzekventno i logički, da se ta stvar vrati u sekciju. Neka se u sekciji lijepo pretrese. Vidjet ćemo, kako ćemo se tamo sporazumjeti, pa ćemo onda moći da raspravljamo u Zakonodavnom Odboru. Jer ne bi bilo zgodno, da se ta stvar tako na prećac riješi, a meni bi bilo žao, da tako brzo dodje do krize u vladi i većini! (Smijeh.)

Predsjednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin izvestilac,

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Gospodin Šimrak je prilično nepravedan prema izvestiocu. Na prvu primedbu, koju čini gospodin Šimrak, odgovaram, da je ovo već četvrta sednica, da se o ovom zakonu u načelu govorilo, da je prvi put izišao izvestilac sa motivima i t. d. Što se tiče zemljoradničkih zadruga, nepravedno je postupao gospodin Šimrak samo stoga, što nije obavestio, a videće da je nepravedan bio. Zemljoradničke zadruge mogu da dobiju kredit po postojećim propisima, ako ispune postojeće uslove i daju predviđena jamstva. Članovi zemljoradničke stranke predlažu, da se to naročito napomeni stojeći na stanovištu, da zemljoradničke zadruge ne treba

da dadu te garancije. Ja primam predlog gospodina Šimraka, ako se dade dodatak, da će se davati krediti zemljoradničkim zadrugama, ako dadu predviđena jamstva. Međutim, kako vidimo mi se slažemo, jer i gospodin Šimrak stoji na stanovištu, da i zemljoradničke zadruge treba da dadu jamstva, koja mi tražimo.

Gospodin Lazić traži nešto drugo, da damo zajam zemljoradničkim zadrugama i njihovim savezima na osnovu pravila, predviđenih u zakonskoj osnovi o zemljoradničkim i zanatskim zadrugama. Prošli put smo diskutovali o tome pitanju. Danas je gospodin Ninčić izneo ponovno iste razloge, koje smo mi već jednom iznesli, da kredit treba da bude plasiran sigurno i da treba kredit da je ograničen na kratkoročne zajmove kod zavoda ove vrste. Ja stoga ne primam to, ali pristajem, da se daje zajam zemljoradničkim zadrugama uz uvjete, uz koje se daje i ostalim licima. Povodom predloga gospodina Ministra ja osećam potrebu da skrenem pažnju gospodi članovima na odredbu člana 117. tačka z). Postoji primedba gospodina Šimraka, da će se odjedanput sav taj novac sliti na ovu stranu i da će ga upotrebiti samo Beograd i Crna Gora. Skrećem pažnju na član 117., gde smo u sekciji imali naročito u vidu, da se ove stvari ne rešavaju samo onako briskno, nego smo ostavili za to jedan vrlo dugi rok. Taj član glasi, da zavodi i ustanove, koje su do ovog zakona primale te novce, dužni su u roku od 10 godina položiti u drž. Hipotekarnu Banku... I ne samo da tražimo, taj novac polože Državnoj Hipotekarnoj Banci u roku od 10 godina, nego smo primili predlog, da im damo pravo da primaju i nove uloge. Taj član glasi dalje ovako: »Nove uloge ovoga novca, ovi zavodi mogu primiti još dve godine...« Kao što vidite, mi ne mislimo ovo pitanje da presećemo i da nateramo zavode, da šalju novac hipotekarnoj banci, jer smo svesni da je tu potreban duži rok. Ja u ime sekcije moram izjaviti, da ne bismo mogli primiti predlog g. Ministra, da taj zakon bude ograničen samo na jedan deo naše Kraljevine.

Predsjednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin Žerjav.

Dr. **Gregor Žerjav**: Ja se iz principijelnog gledišta izjavljujem za to, da se zbilja Uprava Fondova — sada Državna Hipotekarna Banka proširi na celu zemlju, pošto prije ili kasnije treba omogućiti, da se kamatna stopa i uslovi za hipotekarni kredit izjednače u celoj državi. Baš tako sam i iz principijelnog gledišta za to, da se izjednače svi porezi i plate svih državnih nameštenika; ali s ovim programom treba vezati i to, da treba nać načina kako bi se ovo prelazno doba napravilo što je moguće najbolje, a to je, da nove filijale Uprave Fondova, koje će se kreirati u Zagrebu i Ljubljani, neće praviti i lojalno konkurencije, da bi davale veće kamate nego postojeće štedionice i da se likvidacija sadašnjeg stanja polako izvrši.

Ja mislim, da smo u sekciji našli onaj kompromis, koji je za sve to potreban i primio se predlog, koji je g. izvestilac pročitao, da će postojeći zavodi moći zadržati svoj novac, a za dve godine još imaju pravo da primaju ovaj pupilarni novac. Osim toga je sekcija iznela predlog, da u opšte male pupilarne mase do 20.000 dinara ostaju — ako pupilarne vlasti to žele — u rukovanju štediona. Mi smo to s toga predlagali, jer želimo, da su oni zavodi, gde su pupilarne mase uložene, blizu interesenata. Kod nas u svakom kotaru imamo takve štedionice, koje imaju pu-

pillarnu sigurnost i za male pupilarne mase je bolje, da imaju zavod pri ruci, a opet s druge strane male mase ne igraju takvu ulogu, da bi s time bila čitava politika u tom pogledu u opasnosti. Ja podupirem predlog sekcije, koji je po mom mišljenju sasvim dobar za ove štedione, pošto i sada ove štedione u našim krajevima kao i u Hrvatskoj nisu imale neograničeno pravo primati pupilarni novac, nego je država prinudila pupile, da su kupovali državne rente i naši su pupili vrlo mnogo izgubili, jer su pale predratne austrijske rente, za koje se sada dobije 20 do 30 para od krune, a isto tako i vojni zajmovi. Dakle, tim da mi ograničimo ovo na 20.000, mislim, da je sasvim ugodjeno interesima štedionice. S toga mislim, da mi možemo ovaj kompromis primiti.

Što se tiče centralizacije novca, mi smo tražili izlaz i ja smatram, kako je i g. Ninčić kazao, da je kompromis tu i da nema opasnosti, da bi došlo do potresa obzirom na potreban prenos centra-fondova. Gospodin Ministar Trgovine imao je paralelan predlog nov, sa novim predlogom sekcije, koji je g. izvestilac pročitao. Ja mislim, da je do toga došlo samo zato, što on nije znao, da je sekcija ovaj drugi kompromis pronašla i primila. Pogreška je bila samo u tome, što na poslednju sednicu nije g. Ministar bio pozvan, i tako je došlo do toga, da sekcija za pravo za njegov predlog nije ni znala. Ja mislim, da je on na tu sednicu došao, da bismo se mi bili mogli složiti na jednoj ili drugoj formuli. Predlog, koji je sada primljen od sekcije, pogodniji je za one zavode nego predlog g. Ministra i ja mislim, da bi g. Ministar mogao ovaj predlog bez opasnosti da povuče, pošto smo mi vodili računa o svima zavodima preko i o centralnim zavodima.

Što se tiče zemljoradničkog kredita, ja bih želio, da se putem državne Hipotekarne banke doprinese nešto i zemljoradničkom staležu, pa da i on od toga dobije po nešto koristi. Ali će više za zemljoradnički kredit, naročito u Srbiji, uraditi onaj, koji bude provodio katastar i dobre tabularne knjige i onda će biti moguće konzekventno provesti tabularne kredite, kao što je to delom slučaj kod nas. Nama ima da se predloži zakon o zemljoradničkoj banci, koji će sa 100 miliona dinara omogućiti, da će zadugarstvo imati dosta novaca za zemljoradničke kredite.

Zemljoradnički kredit nije u prvom redu hipotekarni kredit, nego zemljoradnik treba osobni kredit. Dakle pitanje, koje je aktuelno za zemljoradnički stalež, preko ove se banke ne može konačno rešiti i mi želimo, da Vlada što pre predloži dva zakona o zemljoradničkoj banci. Moram da kažem, da je sekcija čekala na ovaj predlog, ali pošto se zadocnilo sa poljoprivrednim savetom dotični predlog nije mogao doći na vreme i složili smo se u tome, da će Vlada doneti sada zakon o zemljoradničkoj banci u celoj državi.

Ja mislim, da čl. 5. i 40. onako kako je sada stilizovan možemo primiti.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Pri raspravi o ovom pitanju ja sam polazio sa principijelnoga gledišta, a to je sa gledišta nacionalizacije kapitala. Ja svakako nalam, da je i ovo jedan mali pokušaj, ali ipak pokušaj koncentracije i nacionalizacije kapitala. Radi toga ja sam u principu primio ovaj zakon, koji fundira jednu ovaku ustanovu, a to je Državnu Hipotekarnu Banku. S toga gledišta ja sam u sekciji stao na gle-

dište i mislim i ovde da stanem, da sav novac i pupilni i erkvni i samoupravni treba da ide u Državnu Hipotekarnu Banku.

Naravno, kad je reč o davanju kredita i rukovanju sa tim novcem, ja, čini mi se, kao i moji drugovi zemljoradnici, mislio sam i onda, a mislim i sada, da Državna Hipotekarna Banka ne može prvenstveno biti jedan zavod varoški. Ja se slažem sa dr. Šimrakom i Lazićem, da državna hipotekarna banka mora biti zavod, koji će i seljaku isto tako pomoći kao i varošanu. Sad treba tražiti načina kako će se zemljoradnicima dati kredit. Ja mislim, onako kako je predložio gospodin Voja Lazić da se može primiti. Jer, pored ličnoga kredita zemljoradniku treba obezbediti i onaj drugi kredit, koji je bolji i efikasniji, kako je rekao g. Ninčić, a to je kredit, koji se daje preko zadruge. Stoga sam za to, da se primi predlog gospodina Lazića ili da član vratimo sekciji na ponovu preradu u smislu njegovih napomena.

Što se tiče predloga g. Ministra Trgovine, odnosno Kraljevske Vlade, da se član 117. zameni redakcijom, koju je predložio, ja sam za to, da se pošlje sekciji na detaljnije proučavanje, da ga sekcija pregleda i o njemu donese svoj sud, pa tek onda da izidje pred plenum na rešavanje. Kad Vlada ovako i na ovaj način izlazi pred plenum, meni izgleda, da se time čini jedan prepad prema nama. Ovakav prepad možemo i da podnesemo; ali, ako primimo to, da nam vlada pored sekcije nešto predlaže, onda mogu da dodju i mnogo krupnije stvari, za koje mi nismo spremni da damo svoju ocenu i time da se učini na nas štetan prepad. Da se ne bi zbog toga stvorio prepad, predlažem, da se predlog Ministra Trgovine uputi sekciji i tek onda da izidje pred odborski plenum. Ja držim, da bi to bio najpravilniji put, jer bi, svakojako, dotični ministar morao sekciji dati i razloge zašto je učinio ovakav predlog i sekcija bi do onoga momenta, dok ne padne odluka po ovome predlogu, u Odboru imala vremena, da stvar proučava, prodiskutuje i predloži odboru na rešenje. Onda bi i članovi odbora bili pripravnici na diskusiju.

Dr. Momčilo Ninčić: Molim za reč radi jednog objašnjenja.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodine Ninčiću, vi ste već jedanputa govorili o poslovniku. Pitam Odbor, dali dozvoljava, gospodinu Ninčiću još jednom da govori? (Dozvoljava.)

Dr. Momčilo Ninčić: Ja nikad ne govorim dva puta, ali bih u ovom slučaju zbog zemljoradničkog kredita kazao još neku reč. Vidi se, da svi želimo isto i zašto onda da bude nesporazuma! Da se razumemo. Gospodin Lazić i ako inteligentan seljak, koji ove stvari razume, ipak neznam, da li je izvršio onaku podelu u bankarskim stvarima kakva mora da se izvrši.

Gospodo, imate tri vrste kredita: hipotekarni kredit je jedno, zemljoradnički kredit nije lični kredit bankarski, nego je ovaj kredit samo onaj iz uloga na štednju i to je čisto bankarski kredit. To je nova stvar, koja omogućava davanje hipotekarnog kredita. Prema tome Uprava Fondova iz uloga na štednju može davati kratkoročne kredite od tri meseca, ako neće da bankrotira, jer dobar bankar mora da drži bilans između rokova, prihoda i obveza. Šta vredi zemljoradnički kredit od tri meseca? Zemljoradnički lični kredit treba da bude bar godinu. Tim novcima treba da kupi seme, da dobije plod i da taj plod proda. Lični kredit treba da traje bar godinu dana.

On traje, gospodo, 2—3 godine. Uzmimo jednu zemljoradničku zadrugu, ona bi propala, ako bi joj vi dali lični kredit samo sa rokom od tri meseca, a to je nemoguće i Upravi Fondova, čija su sredstva postala iz uloga na štednju, da daje duži kredit od 3 meseca, inače može doći u pitanje da ona ne odgovara svojim obavezama. Ustanove, koje daju kredit zemljoradničkim zadrugama, na drugi način dolaze do svojih sredstava a ne uložima na štednju. Kao što znate, gospodo, osniva se agrarna banka i nesumnjivo da je potrebno zemljoradničkim zadrugama dati što više sredstava. Ja mislim, da pitanje zemljoradničkog kredita može samo putem zadruga da se pravilno reši, a ovim putem ono ne može da se pravilno reši. Davati tromesečni kredit zemljoradničkim zadrugama značilo bi upropastiti ih. To se ne može davati iz uloga na štednju, jer ulog na štednju može onaj ulagač podići svakoga trenutka, a to bi značilo, da Uprava Fondova u jednome momentu može da dodje u položaj, da ne odgovara svojim obavezama, a mi to ne smemo da dopustimo.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Lazić, da objasni samo svoj predlog.

Vojislav Lazić: Gospodo, ja sam podneo predlog, koji vam je g. izvestilac pročitao, u nameri da se stvori mogućnost i zemljoradničkim zadrugama da dobiju kredit u Hipotekarnoj banci. Ja ne mislim, da je isključena ta mogućnost onako, kako je to objasnio g. dr. Ninčić. Zadrugarstvo se osniva na solidarnosti. Jedna zadruga, koja ima 100 svojih članova seljaka, ona ima u svojoj zadružnoj solidarnosti dovoljno jemstva, da se suma pozajmljena dotičnoj zadrugi neće dovesti u pitanje i da je ona potpuno osigurana. Vi nalazite veću sigurnost predviđenu odredbom tačke 11. čl. 5., gde se predviđa eskontovanje i reeskontovanje menica na potpis jednoga domaćeg novčanog zavoda i mislite, da će Hipotekarna banka imati veću podlogu u potpisu jednoga domaćega zavoda nego što će imati u potpisu zemljoradničkoga saveza, u koji su upisane tolike i tolike zadruge, koje imaju nekoliko hiljada zadrugara i koje su zasnovane na solidarnosti. Ja mislim protivno tome, da je savez veća garancija i da nikada neće doći u pitanje pozajmljena suma u koliko se tiče njene sigurnosti. Ako date pozajmicu jednoj zadrugi, ta pozajmica nemože nikada doći u pitanje, jer su zadrugari kolektivni dužnici, oni garantuju svi za jednoga i jedan za sve celokupnim svojim imanjem. Prema tome, otpada bojazan, da bi taj kredit bio u pitanju. Baš za to pozajmice zadrugama i savezima mogu se davati iz fondova, koji se ulažu kao fondovi pupilni i drugi i iz fondova, koji se ulažu na čuvanje na i novaca uloženi na štednju. Ja ne mislim na kratkoročne zajmove od tri meseca, nego na duži rok i sa svima uslovima, kojima se može pomoći naš seljački svet na osnovu pravila njihovih Zemljoradničkih zadruga (Dr. M. Ninčić: Sa hipotekom ili bez hipoteke?) Ja nalazim, da je dovoljna hipoteka, kad su oni kao kolektivni dužnici potpisali jednu obavezu. Samim tim je zagarantovana hipoteka, kad jedna zadružna organizacija garantuje te zajmove celokupnim imanjem svojih zadrugara. (Dr. M. Ninčić: Zemljoradniku je potreban i lični i hipotekarni kredit. Da li vi mislite na hipotekarni kredit ili na lični?)

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Lazić.

Vojislav Lazić: Što se tiče hipotekarnog zajma zemljoradnicima, to je davano pojedincima...

Predsednik Miša Trifunović: Ja sam Vam dao reč samo da objasnite svoj predlog.

Vojislav Lazić: I tu se mogli pomoći samo bogatiji ljudi, koji imaju toliko imanja, da mogu ispuniti uslove, koji se traže po pravilima o uredjenju toga zavoda, da mogu imati hipoteku. Ovako po anome predlogu imaju da se pomognu i sitni posednici zemljoradnici preko svojih zemljoradničkih zadruga, a zadruga kao celina uzima taj zajam.

Dalje, ja ću odgovoriti u kratko g. izvestiocu na to što on upućuje i zemljoradničke zadruge da mogu dobiti u hipotekarnoj banci kredit na osnovu tačke 4. čl. 5., gde se traži hipotekarna zaloga. Zemljoradničke zadruge nemaju zalogu nepokretnog imanja, ali imaju velikog oslonca za zalogu u svojoj uzajamnoj solidarnosti.

Nastas Petrović: Ako ne mogu da ispune uslove tačke 4., onda neka ispune uslove tačke 10. i 11.

Vojislav Lazić: Mi tražimo, da nam se da isto pravo kao i onima iz tačke 11., ali na zadružnoj osnovi i da nam se to prizna.

Nastas Petrović: Pa mi Vam i dajemo po tački 10. i 11. ako ne ispunite uslove tačke 4.

Vojislav Lazić: Zašto da ispunimo uslove iz tačke 4. kad smo toliko materijalno jaki koliko i novčani zavod.

Nastas Petrović: Gospodin Ninčić je kazao zašto; zato što je ovo kratkoročni kredit.

Vojislav Lazić: Ja mislim, da nema bojazni ni za samu ustanovu, niti da se to protivi opštim principima ustanove hipotekarske banke, da se moj predlog primi. Zato molim da se primi.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Šimrak, samo radi ličnog objašnjenja.

Dr. Janko Šimrak: G. izvestilac bio je prilično okretan, kad je htio da stvori razliku mišljenja između mene i zemljoradnika. Ali je ta njegova okretnost bila osnovana na tome, što me on nije dobro razumio. Ja sam kazao slijedeće; da i seljačke zadruge moraju imati podlogu, kao što imade obično podlogu za davanje kredita i svaki drugi. Ali nisam htio time da kažem da moraju imati podlogu onakvu, kakva je predviđena u članovima, o kojima ćemo diskutovati docnije. Ja se slažem sa g. Vojom Lazićem odnosno zemljoradničkih zadruga, koje su osnovane po rajfajzenovom sistemu. Svaki, koji je u toj zadrugi, jamči za čitavu zadrugu i takva zadruga sama po sebi više pruža jamstva, nego li ovo što ste Vi predvidjeli ovdje za pojedina lica. Radi toga potpuno se slažem sa obrazloženjem g. Lazića i naš Jugoslovenski Klub će glasati za njegov prijedlog. Ali ako ne biste prihvatili ove stilizacije, onda možemo da to vratimo I.-voj sekciji pa da se izradi zajedno sa prijedlogom g. dr. Spahć.

Medjutim, g. Predsednik dozvolio mi da na koncu kažem i koju reč na onome, što je rekao g. Ninčić. Ja sam opazio, da je ovo čisto bankarski gospodski, varoški posao, od kojega seljak ne može ništa da ima. Ako je tako, gospodo, ako se naš seljak ne može da pomogne time, onda šta će Vam čitava Uprava Fondova, ako hoćete da osnujete još jednu banku novu? Ako Vi velite, da od toga naš seljak ne može imati nikakve koristi, onda šta će nam to? (Dr. M. Ninčić: Ko je to kazao?) Ako, gospodo, nema ličnog kredita za seljaka, kao što je kazao g. Ninčić, onda nam nije potrebna državna hipotekarna banka. Ali mi ovde govorimo o hipotekarnom kreditu. Pa zašto mi ne bismo onda Upravu Fondova u njezinim

pravilima preuredili tako, da bismo mogli pomoći se-
ljaka i ispuniti uslove prijedloga g. Lazića. Izjavlju-
jem, da ću glasovati za taj predlog.

Predsjednik Miša Trifunović: Gospodo, više
nema prijavljenih govornika. Imamo da pristupimo
rešavanju. Ima vazdan predloga. Ima predlog g. Mi-
nistra Trgovine i Industrije; ima predlog g. Lazića;
ima predlog da se vrati u sekciju. (Dr. M. Ninčić:
I izveštaj sekcije.) To se samo po sebi razume, to ću
prvo staviti na glasanje. Molim g. izvestioca, da iz-
javi koji će predlog od ovih predloga primiti i koji
prima?

Izvestilac dr. Ninko Perić: Ja, gospodo, predlog
g. Ministra Trgovine i Industrije u ime sekcije ne
mogu da primim.

Što se tiče predloga g. Lazića, ja kažem, da ne
mogu da ga primim ovako kako je stilizovan, a u na-
čelu ga primam sa stilizacijom, koja sam ja pred-
ložio, da tačka 20. glasi: »da daje zajmove zemljo-
radničkim zadrugama na zaloge i jemstva, predvi-
djena u tačkama 4., 10. i 11.«. Ja predlažem ovu re-
dakeiju i molim odbor da je primi.

Jovan Gjonović: Hteo sam da vas pitam, g.
predsedniče: da li je ovo načelno rešavanje i načelna
diskusija ili je u isto vreme i diskusija o pojedinim
članovima?

Predsjednik Miša Trifunović: Načelna je disku-
sija bila, a ovo je sada diskusija o pojedinim čla-
novima i govor je samo o članu 5.

Izvestilac dr. Ninko Perić: Kao što rekoh, ne
mogu da primim ovakav predlog g. Lazića, a ja sa
svoje strane predlažem, ako odbor usvoji, jedan nov
predlog, jednu drugu redakeiju o istom pitanju koja
bi glasila ovako: »Da daje zajmove zemljoradničkim
zadrugama na zaloge i jemstva predviđjena u tačka-
ma 4., 10. i 11.«. Ja bih molio odbor tako isto da ovu
stvar reši, te da se više ne vraća sekciji.

Predsjednik Miša Trifunović: Gospodo, molim
vas da čujete još jedanput g. izvestioca, jer će se to
staviti na glasanje.

Izvestilac dr. Ninko Perić: Ja sa svoje strane
predlažem, da udje tačka 20. koja glasi: »Da daje
zajmove zemljoradničkim zadrugama na zaloge i
jemstva predviđjena u tačkama 4., 10. i 11.« Na taj
način i zemljoradničke zadruge imaju pravo na kred-
it pod uslovima predviđenim u tim članovima.

Predsjednik Miša Trifunović: Gospodo, ja mi-
slim, da je jasno svakome ovo pitanje i mi ćemo pri-
stupiti rešavanju. Ja ću staviti na glasanje čl. 5.
ovako kako je g. izvestilac pročitao. Stavljam, go-
spodo, čl. 5. na glasanje ovako: prva i druga tačka
sa izmenama, koje su ponovo iz sekcije došle, tačke
treća, četvrta i do kraja ostaju kako su bile u prvom
izveštaju i sa dodatkom g. izvestioca.

Vojislav Lazić: Ja molim, da se o mome pred-
logu zasebno glasa.

Predsjednik Miša Trifunović: Prvo dolazi na
glasanje predlog kako je izašao iz sekcije i kako ga
je usvojio izvestilac. Ako taj predlog propadne, onda
se stavljaju na glasanje drugi predlozi.

Vojislav Lazić: Ovo je dopuna i ja mislim, da
prvo glasamo o ovome, što je izašlo iz sekcije, pa
posle o mojoj dopuni zasebno bez predloga g. izve-
stioca. (**Stjepan Barić:** G. predsedniče, sad je vreme
za skupštinsku sednicu. Glasovi: Hoćemo poime-
nično glasanje.)

Predsjednik Miša Trifunović: Gospodo, da ne bi
bilo zabune, molim g. izvestioca, da pročita ceo čl. 5.

Dr. Ninko Perić: Član 5. menja se i glasi:
(Čita:) »Državna hipotekarna banka ovlašćena je da
može raditi ove poslove:

1. da rukuje svima državnim i drugim javnim
fondovima, kao i pupilnim i depozitnim kapitalima;

2. da rukuje svima opštinskim, samoupravnim,
sreskim, oblasnim (okružnim) kapitalima, koji joj
se predaju na rukovanje, a nisu deponovani u samo-
upravnim štedionicama, a tako isto i svima kapita-
lima i novcima crkvenim, manastirskim i drugih kor-
poracija, koji se kupe u prirezima ili inače za izvesne
potrebe, a ne upotrebe se odmah na ono čemu su na-
menjeni, — ako taj novac nije uložen u kupovinu
obveznica državnog zajma;

3. da prima pod interes kapitale u gotovom
novcu na uložne knjižice, na blagajničke zapise, koji
nose interese i na tekuće račune;

4. da daje zajmove na zalozi nepokretnog
imanja — dobara (hipoteke) na teritoriji Kraljevine;

5. da daje zajmove za gradjenje na podlozi me-
nice i založene vrednosti gradjevine, koja se ima po-
dići iz odobrenog kredita;

6. da daje zajmove oblastima, srezovima i op-
štinama na zaloge prireza i prihoda nadležnom vlašću
odobrenih;

7. da daje zajmove u cilju melioracije zemljišta
vodnim zadrugama na podlozi zakonom ogarantova-
nih prihoda;

8. da daje zajmove na vanjska zemljišta i
zgrade podignute od tvrdog materijala, ako su u re-
jonu banjskom i ako su zgrade podignute ili se po-
dižu po planu banjskog uredjenja;

9. da daje zajmove državi za podizanje zgrada
na podlozi hipotekoyanog potraživanja i budžetom
ogarantovanog anuiteta;

10. da daje zajmove na podlozi hartija od vred-
nosti (lonbard) državnih ili državoogarantovanih;

11. da vrši eskontovanje i reeskontovanje menica
i deviza sa tri potpisa, od kojih jedan koga domaćeg
zavoda, ili sa tri potpisa a bez potpisa domaćeg nov-
čanog zavoda, ako je pored meničnog jemstva za du-
govanje data i zaloga u nepokretnom imanju;

12. da na podlozi gotovog novca, menice ili har-
tija od vrednosti može vršiti poslove žiro i tekućeg
računa, izdavanje čekova, uputnica ili akreditiva.
Depo menica na osnovu koga se otvara tekući račun
mora biti za 25% veći od iznosa otvorenog kredita;

13. da vrši kupovinu i prodaje hartija od vred-
nosti za tuđ račun;

14. da vrši naplate i isplate za tuđ račun kao
i naplate i isplate kupona, ako im je rok za isplatu
protekao, a nisu zastareli;

15. da prima na čuvanje gotov novac, hartije od
vrednosti i druge vrednosti;

16. da na osnovi zajmova, o kojima je reč u
tačci 4., može izdavati založnice;

17. da na osnovi zajmova o kojima je reč u
tačci 6., 7. i 9. može izdavati obveznice;

18. da na svoj i tuđ račun kupuje i prodaje
svoje založnice i obveznice po dnevnom kursu;

19. da eskontuje svoje izvučene založnice i ob-
veznice kao i njihove kupone, kojima je rok isplate
najdalje kroz pola godine;

20. da daje zajmove zemljoradničkim zadruga-
ma na zaloge i jemstva predviđjena u tačci 10. i 11.

U poslove pod 10., 11. i 12. Državna hipotekarna
banka može ulagati po pravilu samo novčana sred-
stva pribavljena u obliku uloga na štednju ili krat-
koročnih zapisa.

Ove poslove Državna hipotekarna banka vršiće odvojeno od hipotekarnih poslova.

Predsjednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin dr. Šimrak.

Dr. Janko Šimrak: U svakom Parlamentu je običaj, prije nego se jedan zakon izglasa, da se daje tačna stilizacija toga zakona. Ja sam dobio službeno i ja vam mogu dati, da vidite, kakova je ta stilizacija, da vidite, da je sa svim drukčija nego je čitao gospodin izvestilac.

Predsjednik Miša Trifunović: Nemojte se čuditi, ja ću vam objasniti.

Gospodo, imaju dva izveštaja. Gospodin Šimrak ima prvi izveštaj, a neće da uzme drugi izveštaj, koji je razdat. (Glas: Nije bio juče tu.) Ranije je taj izveštaj razdat i to odmah u početku. To ja znam. Često se dešava, da gospoda prime izveštaj na jedan ili dva meseca, pa kad dodje na dnevni red, onda kažu, mi nemamo izveštaja. Medjutim, je izveštaj razdat. Ja to tačno znam. (Dr. Šimrak: Molim reč radi obavještenja.) Izvolite.

Dr. Janko Šimrak: Vi znate, da sam ja vazda bio disciplinovan. (Smeh.) Bez ikakve šale, gospodo, osobito prema sadašnjem gosp. predsjedniku! (Smijeh.) Vi kažete, da ja nisam bio na sjednicama Zakonodavnog Odbora i da radi toga nisam primio izveštaj.

Predsjednik Miša Trifunović: To ja ne kažem.

Dr. Janko Šimrak: Medjutim, neka se zagleda u sjednice Zakonodavnog Odbora. Nisam li ja prisustvovao posljednje vrijeme svakoj sednici Zakonodavnog Odbora. Ja konstatujem, da nisam dobio ovakve stilizacije, kakova je ovdje pročitana. Ja bih bio drukčije diskutovao kao i naš Klub. Ni jedan član našega Kluba nije dobio ovakvoga prijedloga. I sada na jedanput tako važna stvar, stavlja se nama na glasanje. (Glas: Dobio je gospodin Dulibić.) Njega nema ovdje. I on nije dobio!

Predsjednik Miša Trifunović: U predsjedništvu je zabeleženo, kad se razdaje izveštaj. Taj je izveštaj razdan 19. novembra. To ja znam. Ja nisam rekao, da niste bili u sednicama, nego da niste dobili izveštaja.

Medjutim, gospodo, sada ćemo pristupiti rešavanju. Biće poimenično glasanje. Ko je za član 5., kako ga je pročitao gospodin izvestilac, glasaće za, a ko je protiv glasaće protiv.

(Nastaje glasanje. — Posle glasanja.)

Predsjednik Miša Trifunović: Gospodo, glasalo je svega 25 poslanika: 10 za, a 15 su glasali protiv. Član 5. ovako kako ga je pročitao g. izvestilac nije primljen.

Sad ćemo, gospodo, zaključiti sednicu. Želite li da radimo i dalje, ili da zaključimo sednicu? (**Nastas Petrović:** Da produžimo i da izglasamo, da je Uprava Fondova pretvorena u Agrarnu Banku.)

Jovan Gjonović: Dosada je bio red u odboru ovakav: Kad jedan član koga je sekcija predložila, metnemo na glasanje, onda glasanje mora da se produži o drugim predlozima. Zato Vas molim, da ne svršimo sednicu pre nego što glasamo o ostalim predlozima.

Dr. Momčilo Ninčić: Ovo je jedan specijalan slučaj. Ovdje je nemoguće glasati o predlogu g. Lazića, pa da se on usvoji, — a i s tom pretpostavkom moramo računati — a ovo drugo odbaci, i onda Uprave Fondova i nema. Stoga je bespredmetno glasati o

predlogu g. Lazića, nego ja mislim, da glasamo tačku po tačku. Ja znam, da se g. Lazić sa izvesnim tačkama slaže, a da je protivan nekim drugim tačkama. Medjutim, to protiv ne znači isto, pošto ima tačaka, za koje je on glasao, a ima i drugih protiv kojih ne bi glasao. Prema tome ja predlažem, pošto je čl. 5. an blok propao, da se glasa tačka po tačka sa izmenama, koje je finansijska Sekcija predložila.

Nastas Petrović: Ja sam u prekjuceranjoj sednici bio jasan i razgovetan, tako da me je svaki shvatio ko je hteo da me shvati, da mi u Zakonodavnom Odboru radimo onako kako ne smemo da radimo. Ja sam tada tvrdio, da ni Zakonodavni Odbor kao ni kakav drugi Odbor ne može da radi niti sme da radi dokle god pred sobom nema odgovornu vladu, odnosno odgovornog Ministra. Vi ste danas po drugi put videli, da Zakonodavni Odbor kad nema bremze — a svakad u Parlamentu mora da bude bremze u vidu vlade — videli ste do kakih se teškoća dolazi. Vi ste sada izglasali jednu odluku protiv jednog člana, koji vam se predlaže i to vaše »protiv« znači, da nema više Uprave Fondova; znači, da ne možete da produžite dalji rad. A zašto ste takvu odluku izglasali? Zato što ovde nema većine, ja to hoću da konstatujem; nema većine, vladine, gospodo. Vi ste sada ponovo dokazali svojim glasanjem da, ako bi i bilo neke većine, onda bi je bilo samo između grupa, koje se nikad ne slažu i ne mogu napraviti većinu. Medjutim ovdje su glasali protiv i oni koji pripadaju vladinoj većini. (Dr. Hrasnica: A vi ste glasali protiv ministrovog predloga.) Prema tome, Zakonodavni Odbor ne sme da radi niti može raditi, dok ne vidi vladu pred sobom i ja vas molim, da ne produžavate i dalje ovu praksu.

Predsjednik Miša Trifunović: Vi ste malo pre, kad smo o tome govorili, tražili da se o tome radi, a sad niste za to. (Pljeskanje.)

Nastas Petrović: Pristao sam uz većinu, da vam ne pravim neréd.

Predsjednik Miša Trifunović: Stavio na glasanje predlog g. Gjonovića. G. Gjonović je predložio, da se član vrati odboru i ja ću to staviti na glasanje. Ko je za to, da se član vrati u odbor, pošto je prvi predlog propao, glasaće za, a ko je protiv glasaće protiv.

Dr. Janko Šimrak: A zašto, g. predsjedniče, vraćate ovaj član, kad ste ga odbacili. To je sasvim ne-logično.

Predsjednik Miša Trifunović: Odbačen je kako je pročitao g. izvestilac. (**J. Šimrak:** Molim vas za objašnjenje. — Larina. — **Lazić:** Molim za reč. Hoću da govorim o dnevnom redu i o glasanju.) Ima reč g. Lazić.

Vojislav Lazić: Mi smo imali pred sobom tri predloga: jedan je predlog bio predlog sekcije, drugi je predlog Ministra Trgovine i treći predlog moj. I prema tome ja sam insistirao na tome, da se nevezu svi ti predlozi zajedno, nego da se o svakom glasa posebno. I g. izvestilac nije hteo to da primi, već je stavio ujedno na glasanje i za to je čl. 5. i propao. Ja tražim, pošto je propao predlog sekcije, da se sad glasa o ova dva druga predloga posebno, pa da vidimo šta će biti s njima, a posle toga glasanja možemo dalje govoriti.

Dr. Janko Šimrak: U sekciju se može natrag vratiti jedan stanoviti predlog, nešto realno, o čemu će ona rešavati. A vi ste čl. 5. sada odbacili i kako